

Олешко Н.М.

*старший викладач кафедри сучасних європейських мов
Київського національного торгово-економічного університету*

Тернова О.І.

*старший викладач кафедри сучасних європейських мов
Київського національного торгово-економічного університету*

РОЛЬ МІЖКУЛЬТУРНОЇ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ МАЙБУТНІХ ЕКОНОМІСТІВ У ПРОЦЕСІ ВИВЧЕННЯ ІНОЗЕМНИХ МОВ

Глобалізація освіти та економічної діяльності, розширення та поглиблення міжнародного співробітництва, інтеграція України у глобальне економічне середовище, яка проявляє себе як через приєднання нашої країни до світових економічних організацій, так і через організацію ділової взаємодії із транснаціональними корпораціями, міжнародну торгівлю та локалізацію виробництва є причиною виникнення об'єктивної ринкової потреби у спеціалістах економічного профілю, які є носіями принципово нових характеристик. Зокрема йдеться про підприємницькі цінності, економічне мислення, ініціативність, лідерські здібності, а також здатність бути ефективним комунікантом у мультикультурному середовищі.

Якщо у студента економічної спеціальності відсутні такі якості як толерантність, повага до представників інших культур, міжкультурна компетенція та мотивація до розвитку професійного потенціалу, то можливі суттєві непорозуміння у діловій сфері. Суспільство висуває нові вимоги до спеціалістів економічного профілю і саме тому зростає відповідальність системи освіти за формування відповідних якостей і мотивацій у студентів економічного профілю.

Наразі спеціалісти економічного профілю є одними з найбільш популярних у роботодавців. У їх запитих на перших місцях, як і раніше, залишаються професії, пов'язані з економікою, правом, інформатикою: підприємець, бізнесмен, юрист, економіст, програміст, менеджер; цей перелік іноді називають «ідеальним віялом професій». Зрілий і готовий до сучасної ситуації представник економічної професії повинен не лише володіти цілісним та адекватним до вимог ринку уявленням про обрану ним професію, а й можливістю пристосування до нових соціально-культурних та економічних форм ділової взаємодії.

Ділове спілкування передбачає вміння встановлювати та розвивати ділові контакти, що набуває пріоритетного значення у міжкультурному (міжособистісному та міжнародному) співробітництві, вміння обирати адекватний поведінковий сценарій, що передбачає не тільки володіння мовою, а й вміння розшифровувати та сприймати соціокультурний контекст комунікантів.

У процесі ділових контактів має місце професійне міжкультурне спілкування. У процесі міжкультурного професійного спілкування здійснюється обмін інформацією, встановлюються контакти.

Професійне спілкування, у тому числі й іноземною мовою, є соціопсихологічною взаємодією як мінімум двох суб'єктів, що виконують

професійні завдання через вплив на інтелект, погляди, поведінку і емоції суб'єктів спілкування. Міжкультурна професійна комунікація є процесом безпосередньої професійної взаємодії ділових культур, яка здійснюється в рамках неспівпадаючих національних стереотипів мислення і поведінки. Співвідносити мовні засоби з нормами мовної поведінки неможливо без знань про реалії країни мови, що вивчається. З метою досягнення порозуміння в міжкультурному спілкуванні фахівець повинен володіти знанням не тільки професійної картини світу, а й уміти встановлювати контакт, орієнтуватися на національні риси свого партнера, співпереживати і розуміти його як представника певної соціальної групи.

Таким чином, у процесі міжкультурного спілкування фахівця-економіста виникає проблема розуміння, яка може розглядатися як на лінгвістичному, так і на соціокультурному рівні в контексті сприйняття партнера по комунікації.

Здійснення міжкультурної комунікації досягається за умови знання іноземної мови, мапи світу, форм поведінки і урахуванні національно-культурної специфіки, за рахунок формування у комунікантів орієнтації на загальнолюдські цінності, спрямованості особи на ціннісно-раціональну діяльність у сфері міжкультурної комунікації, що забезпечує розуміння єдності людства в результаті порівняльного вивчення загальнолюдської культурної спадщини і національних культур в їх історичному розвитку. Комунікація може відбутися тільки тоді, коли відчуття учасників допомагають зрозуміти цінності іншого народу, коли сенс створюється через довіру, щирість і бажання дізнатися більше один про одного.

Формування міжкультурної компетенції має за мету підвищити здатність студентів ефективно вирішувати міжнародні ділові завдання, тому що професіонал, успішний у своєму рідному середовищі, необов'язково буде мати успішну діяльність у новому середовищі з відмінною культурою. Серед навичок, що складають названу компетенцію, виділяють такі: спостереження, розпізнавання, порівняння та протиставлення, обговорення, висловлення своєї точки зору з урахуванням думки інших.

Раніше вважалося, що сприймати культурні знання готові студенти з високим рівнем володіння мови. Але зараз міжкультурні знання є невід'ємною частиною вивчення мови і важливі на всіх рівнях навчання, починаючи з початкового.

У процесі навчання особистісними професійно-формуєчими факторами виступають мова і культура, тому вагому частку відведено культурно-мовній підготовці фахівця. Знання іноземної мови і зарубіжної культури для фахівця економічного профілю є невід'ємним компонентом професійної компетентності.

Міжкультурна компетенція органічно входить у сферу предметно-професійної компетенції, яка передбачає володіння основами іншомовного спілкування, елементами знайомства з проявами іншомовної культури, знання про світ і уміння використовувати їх під час професійної діяльності. Міжкультурні знання і дії є базою для формування професійної компетенції. Міжкультурна компетенція передбачає не лише оволодіння поняттям культури країни мови, що вивчається, а й постійне порівняння національного і інтернаціонального, загальнолюдського й індивідуального крізь призму культурно-понятійних

зв'язків. Це пов'язано з тим, що в процесі міжкультурного професійного спілкування необхідно враховувати етно- і соціокультурний тип свого партнера.

Отже, культурологічна модель підготовки фахівця економічного профілю залежить від того, наскільки успішним буде включення студентів у світові політико-економічні і культурні стосунки, як органічно навчальний процес поєднуватиме в собі прояви культури національної і загальнолюдської. Тому в поняття професійної культури економіста, як один з важливих компонентів, має бути включена міжкультурна компетенція, що надає можливість активно використовувати систему культурологічних знань і особистого досвіду в економічній діяльності. Тільки володіючи цими знаннями, можна правильно інтерпретувати мовну і немовну поведінку носіїв мови. Відтак, одним із важливих компонентів підготовки таких фахівців необхідно визнати формування міжкультурної компетенції впродовж всього вузівського курсу навчання іноземній мові.

Література

1. Яценко Ю.В. Сутнісний зміст формування іншомовної комунікативної компетентності у студентів ВНЗ / Ю. В. Яценко // Вісн. Черкас. нац. ун-ту імені Богдана Хмельницького. Сер.: Пед. науки. — 2009. — Вип. 149. — С. 57–59.

2. М'язова І.Ю. Міжкультурна комунікація: зміст, сутність та особливості прояву (соціально-філософський аналіз): автореф. дис. ... канд. філос. наук : спец. 09.00.03 / І. Ю. М'язова; Київський національний ун-т ім. Тараса Шевченка. — К., 2008. — 18 с.

УДК 811.112.2'42:37:37.016.3-057.87

Островська І.Г.

старший викладач кафедри німецької мови

Київського національного економічного університету імені Вадима Гетьмана

МІЖКУЛЬТУРНА КОМПЕТЕНЦІЯ ЯК СКЛАДНИК НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ

***Анотація.** У статті розглянуто сутність міжкультурної компетенції і деякі аспекти і методи її формування у студентів економічних спеціальностей з урахуванням сучасних тенденцій освіти в контексті глобалізації і зміцнювання міжкультурних контактів.*

***Abstract.** In the article the essence of intercultural competence and some aspects and methods of its forming of students majoring in economics in accordance with modern educational trends in the context of globalization and intense cross-cultural contact are considered.*

***Ключові слова:** культура, міжкультурна компетенція, міжкультурний компонент, інтерактивні методи навчання.*

***Key words:** culture, intercultural competence, intercultural component, interactive methods of teaching.*

В умовах світової глобалізації та розвитку інтеграційних процесів у науковій, економічній, технічній, освітній та інформаційній сферах усе більшого значення набуває не тільки дослідження, а також володіння та застосування поняття міжкультурної компетенції. За останні десятиріччя дослідження міжкультурної